

מאז 1962 קהילה ויצירה יהודית

פעילויות הקהילה מתקיימות בסיוע הסוכנות היהודית לארץ ישראל

רפי יספה Raphi Jospe

"עשרת הדברות"

"עשרת הדברים"

ויכתוב על הלוחות את דברי הברית עשרת הדברים (משפטים, שמות לד:כח)
ויגד לכם את בריתו אשר צוה אתכם לעשות עשרת הדברים ויכתבם על שני לוחות
אבנים (ואתחנן, דברים ד:יג)
ויכתוב על הלוחות כמכתב הראשון את עשרת הדברים אשר דבר ה' אליכם בהה מתוך
האש ביום ההקדל ויתנם ה' אלי (עקב, דברים י:ד)

"דבר": ראה ירמיה ה:יג - "והנביאים יהיו לרוח והדבר אין בהם"

מניין המצוות לפי הרמב"ם (וספר החינוך, מצוות סה-לח)

- 1) לידע שיש שם אלוה, שנאמר "אנכי".
- 2) שלא לעלות במחשבה שיש אלוה זולתו, שנאמר "לא יהיה לך".
- 3) שלא לעשה ולא יעשו לו אחרים שום צורה שתעבד, שנאמר "לא תעשה לך".
- 4) שלא להשתחוות לעבודת כוכבים אפילו אין דרך עבודתה בכך, שנאמר "לא תשתחוה".
- 5) שלא לעבוד עבודת כוכבים בדברים שדרכה להעבד אע"פ שעבודתה דרך בזיון, שנאמר "ולא תעבדם".
- 6) שלא לישבע לשוא, שנאמר "לא תשא".
- 7) לקדש יום השבת, שנאמר "זכור".
- 8) שלא לעשות מלאכה בשבת, שנאמר "לא תעשה לך".
- 9) לכבד אב ואם, שנאמר "כבד".
- 10) שלא להרוג נפש, שנאמר "לא תרצח".
- 11) שלא לבוא על אשת איש, שנאמר "לא תנאף".
- 12) שלא לגנוב נפש מישראל, שנאמר "לא תגנוב".
- 13) שלא להעיד שקר, שנאמר "לא תענה".
- 14) שלא לחמוד דבר של חברו, שנאמר "לא תחמוד".

עשרת הדברות במקדש

משנה תמיד ה:א (תמיד לב:)

אמר להם הממונה, ברכו ברכה אחת, והן בירכו. וקראו עשרת הדברים, שמע, והיה אם שמוע, וויאמר. ובירכו את העם שלש ברכות: אמת ויציב, ועבודה, וברכת כהנים.

פירוש הרמב"ם (תרגום נתנאל הכופא ברבי יוסף אלמלי):

כבר נתבאר בגמרא ברכות שהברכה הזאת שהיו מברכים תחלה היא "אהבת עולם".
ואחר שהשמש זורח והאור מתפשט מברכים "יוצר אור". . . ומה שאמרו "קראו
עשרת הדברים" בכל יום, לפי שהם עיקר הדת וראשיתו (ערבית: אצל אלתשריע
ואבדואה; תרגום יוסף קאפח: יסוד הצווי ותחלתו). וכבר אמרו, בגבולים בקשו
לומר כן אלא שכבר בטלו מפני תרעומת המינים. ולא ביאר הבבלי מה היא תרעומת
המינים, אלא שנתבאר בתחלת ברכות ירושלמי, ואמרו בדין היה שקורין עשרת
הדברות בכל יום ויום, אלא מפני מה אין קורין אותם? מפני המינים שלא יהיו
אומרים אלו לבדם ניתנו למשה מסיני. וכבר אמרנו זה בהלכות ירושלמי שחברנו.

מאז 1962 קהילה ויצירה יהודית

פעילויות הקהילה מתקיימות בסיוע הסוכנות היהודית לארץ ישראל

"עשרת הדברות" כלולים בתוך "שמע ישראל"

תלמוד ירושלמי ברכות א:ח

מפני מה קורין שתי פרשיות הללו (ר"ל "שמע", "והיה אם שמע") בכל יום? ר' לוי ור' סימון. ר' סימון אמר, מפני שכתוב בהן שכיבה וקימה. ר' לוי אמר, מפני שעשרת הדברות כלולין בהן:

"אנכי ה' אלהיך" - - "שמע ישראל ה' אלהינו".

"לא יהיה לך אלהים אחרים על פני" - - "ה' אחד".

"לא תשא את שם ה' אלהיך לשוא" - - "ואהבת את ה' אלהיך". מאן דרחים מלכא לא לישתבע בשמיה ומשקר.

"זכור את יום השבת לקדשו" - - "למען תזכרו". ר' אומר, זו מצות שבת שהיא שקולה כנגד כל מצוותיה של תורה, דכתיב "ואת שבת קדשך הודעת להם ומצוות והוקים ותורה צוית להם" (נחמיה ט:יד). להודיעך שהיא שקולה כנגד מצוותיה של תורה.

"כבד את אביך ואת אמך" - - "למען ירבו ימיכם וימי בניכם".

"לא תרצח" - - "ואבדתם מהרה". מאן דקטיל מתקטיל.

"לא תנאף" - - "לא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם". . .

"לא תגנוב" - - "ואספת דגנך", ולא דגנו של חברך.

"לא תענה ברעך עד שקר" - - "אני ה' אלהיכם". וכתוב, "וה' אלהים אמת" (יחזקאל י:י). . . אמר ר' לוי, אמר הקב"ה, אם העדת לחברך עדות שקר, מעלה אני עליך כאילו העדת עלי שלא בראתי שמים וארץ.

"לא תתמוד בית רעך" - - "וכתבתם על מזוזות ביתך", ביתך ולא בית חברך.

תמן תני, אמר להן הממונה ברכו ברכה אחת והן בירכו. . . וקראו עשרת הדברים, שמע, והוה אם שמוע, ויאמר. . . אמר ר' [א]בא. . . שעשרת הדברות הן גופה של תורה. דרב מתנה ור' שמואל בר נחמן אמר תרויהוון אמרין, בדין הוה שיהו קורין עשרת הדברות בכל יום. ומפני מה אין קורין אותן? מפני טענת המינין, שלא יהו אומרים, אלו לבדם ניתנו למשה בסיני.

תלמוד בבלי ברכות יא:יב.

תנון התם אמר להם הממונה, ברכו ברכה אחת והם בירכו. וקראו עשרת הדברות, שמע, והיה אם שמוע, ויאמר. ובירכו את העם ג' ברכות: אמת ויצבי, ועבודה, וברכת כהנים. . . וקורין עשרת הדברות, שמע, והיה אם שמוע, ויאמר, אמת ויצבי ועבודה וברכת כהנים. אמר ר' יהודה אמר שמואל, אף בגבולין בקשו לקרות כן, אלא שכבר בטלום מפני תרעומת המינין. תניא נמי, הכי ר' נתן אומר, בגבולין בקשו לקרות כן אלא שכבר בטלום מפני תרעומת המינין. רבה בב"ה [בן בר-הונא] סבר למקבעינהו בסורא, אמר ליה רב חסדא, כבר בטלום מפני תרעומת המינין. אמר סבר למקבעינהו בנהרדעא, אמר ליה רב אשי, כבר בטלום מפני תרעומת המינין.

פירוש רש"י:

"בקשו" - - לקבוע עשרת הדברות בקריאת שמע.

"מפני תרעומת המינין" - שלא יאמר לעמי הארץ אין שאר תורה אמת ותדעו שאין קורין אלא מה שאמר הקדוש ברוך הוא ושמעו מפיו בסיני.

"המינין" - עכו"ם.

מאז 1962 קהילה ויצירה יהודית

פעילויות הקהילה מתקיימות בסיוע הסוכנות היהודית לארץ ישראל

שני לוחות: חמשה דברות (בין אדם למקום) כנגד חמשה דברות (בין אדם לתברו):

מכילתא דרבי ישמעאל, מסכתא דבחדש, יתרו, פרשה ח' עמ' 233-234.

כיצד נתנו עשרת הדברות? ה' על לוח זה וה' על לוח זה.

כתיב "אנכי ה' אלהיך" וכנגדו "לא תרצח", מגיד הכתוב שכל מי ששופך דם, מעלה עליו הכתוב כאילו ממעט בדמות המלך. . . שנאמר, "שופך דם האדם. . . כי בצלם אלהים עשה את האדם" (בראשית ט:ו).

כתיב "לא יהיה לך" וכתיב כנגדו "לא תנאף", מגיד הכתוב שכל מי שעובד עבודה זרה מעלה עליו הכתוב כאילו מנאף אחר המקום. . .

כתיב "לא תשא את שם ה' אלהיך לשוא", וכנגדו כתיב "לא תגנוב", מגיד הכתוב שכל מי שהוא גונב, לסוף בא לידי שבועת שוא. . .

כתיב "זכור את יום השבת לקדשו", וכנגדו כתיב "לא תענה", מגיד הכתוב שכל מי שמחלל את השבת מעיד לפני מי שאמר והיה העולם, שלא ברא עולמו לששה ימים ולא נח בשביעי, וכל מי שמשמר את השבת מעיד לפני מי שאמר והיה העולם, שברא עולמו לששה ימים ונח בשביעי, שנאמר "ואתם עדי נאום ה' ואני אל" (ישעיה מג:יב).

כתיב "כבד את אביך ואת אמך", וכנגדו כתיב "לא תחמוד", מגיד הכתוב שכל מי שהוא חומד, סוף מוליד בן שהוא מקלל את אביו ואת אמו ומכבד למי שאינו אביו.

לכך נתנו עשרת הדברות חמשה על לוח זה וחמשה על לוח זה, דברי ר' חנינא בן גמליאל. וחכמים אומרים, עשרה על לוח זה ועשרה על לוח זה. . .

קהילת מבקשי דרך, עיר

ש"י עגנון 22 ירושלים 93589 קווי אוטובוס 22, 13, 24, 4
טל: 02-6792501 פקס: 02-6786207
דואר אלקטרוני: kehillah@bezeqint.net
אתר אינטרנט: www.mevakshei.org

מאז 1962 קהילה ויצירה יהודית

פעילויות הקהילה מתקיימות בסיוע הסוכנות היהודית לארץ ישראל

עשרת הדברות שבפרשת יתרו

בטעם החתחול

אובד יחיה אלהיו אשר הוא אמת	אובד יחיה אלהיו אשר הוא אמת
מאריך מארכים מבית עבדים לא	מאריך מארכים מבית עבדים לא
יהיה לך אלהים אחרים על	יהיה לך אלהים אחרים על
פני לא תעשה לך פסל ודגל	פני לא תעשה לך פסל ודגל
תמונה אשר בשמים משעל	תמונה אשר בשמים משעל
מטמט לארץ לא תשחטנה	מטמט לארץ לא תשחטנה
לחם ולא תעבד פני אובד יהיה	לחם ולא תעבד פני אובד יהיה
אלהיו ולקח תסר לארץ	אלהיו ולקח תסר לארץ
לא תאמר ילדתי את אלהים	לא תאמר ילדתי את אלהים
וכר את-ים השפת לקרש	וכר את-ים השפת לקרש
ששתי ימים תעבד ואשתי כל	ששתי ימים תעבד ואשתי כל
מלאכה אתה ויבנה ובקו עבדך	מלאכה אתה ויבנה ובקו עבדך
בשבעת ימי ששתי-ימים עשה	בשבעת ימי ששתי-ימים עשה
יהיה את-השמים ואת-הארץ	יהיה את-השמים ואת-הארץ
כבר את-השמים ואת-הארץ	כבר את-השמים ואת-הארץ
על תאמר אשר-יהיה ונתן לך	על תאמר אשר-יהיה ונתן לך
לא תאמר בראש ער שקר	לא תאמר בראש ער שקר
לא תחמד בית רצון לא תחמד בית רצון	לא תחמד בית רצון לא תחמד בית רצון
ועבדך ואת-מלך ואת-אשר לברכך	ועבדך ואת-מלך ואת-אשר לברכך

עשרת הדברות שבפרשת ואתחנן

בטעם החתחול

אובד יחיה אלהיו אשר הוא אמת	אובד יחיה אלהיו אשר הוא אמת
מאריך מארכים מבית עבדים לא	מאריך מארכים מבית עבדים לא
יהיה לך אלהים אחרים על	יהיה לך אלהים אחרים על
פני לא תעשה לך פסל ודגל	פני לא תעשה לך פסל ודגל
תמונה אשר בשמים משעל	תמונה אשר בשמים משעל
מטמט לארץ לא תשחטנה	מטמט לארץ לא תשחטנה
לחם ולא תעבד פני אובד יהיה	לחם ולא תעבד פני אובד יהיה
אלהיו ולקח תסר לארץ	אלהיו ולקח תסר לארץ
לא תאמר ילדתי את אלהים	לא תאמר ילדתי את אלהים
וכר את-ים השפת לקרש	וכר את-ים השפת לקרש
ששתי ימים תעבד ואשתי כל	ששתי ימים תעבד ואשתי כל
מלאכה אתה ויבנה ובקו עבדך	מלאכה אתה ויבנה ובקו עבדך
בשבעת ימי ששתי-ימים עשה	בשבעת ימי ששתי-ימים עשה
יהיה את-השמים ואת-הארץ	יהיה את-השמים ואת-הארץ
כבר את-השמים ואת-הארץ	כבר את-השמים ואת-הארץ
על תאמר אשר-יהיה ונתן לך	על תאמר אשר-יהיה ונתן לך
לא תאמר בראש ער שקר	לא תאמר בראש ער שקר
לא תחמד בית רצון לא תחמד בית רצון	לא תחמד בית רצון לא תחמד בית רצון
ועבדך ואת-מלך ואת-אשר לברכך	ועבדך ואת-מלך ואת-אשר לברכך